

Wil men echter een blijvende en wetenschappelijker herinnering, dan bestaat ook daarvoor een oneindig betere weg. Reeds de heer Thijssse heeft er eens op gewezen in een oude jaargang der *L. N.*; maar 't gevolg schijnt me klein toe. Misschien was het niet het goede oogenblik. In elk geval wil ik nog eens de jonge natuurliefhebbers aanraden, niet te verzamelen, maar een schets- en dagboek te houden.

Het teekenen dwingt ons acht te geven op schoonheid van lijnen en kleuren, op merkwaardigheden, die voor een verzamelaar misschien verloren gaan. Het doorbrengen van eenigen tijd op dezelfde plaats in de natuur onder aangename bezigheid (teekenen) geeft ook vanzelf aanleiding tot allerlei waarneming. De herinnering eraan is dieper en het brokje natuur blijft ongeschonden.

Trachten naar volledigheid (bijna onbereikbaar) komt niet voor; we nemen wat we krijgen kunnen, overtuigd, dat dit steeds de moeite waard is.

Laat nu niemand zeggen: „ik kan niet teekenen, ik heb geen aanleg!” Wie doorzet, kan. 't Aanleeren kost eerst wat tijd en moeite, maar op den duur brengt ieder 't zoover, dat hij allerlei planten en dieren (zelfs vogels en kevers) zoo kan nateekenen, dat de gemaakte indruk wordt weergegeven, tenminste voor den teekenaar zelf. En dan is 't doel bereikt.

Verzamelen gaat ook niet van een leien dakje! De vele handleidingen en aanwijzingen die telkens weer noodig zijn, bewijzen dat gelukkig. Op den duur is teekenen veel minder tijdrovend, minder kostbaar, en algemeener; eenige schetsboekjes wegen ruim op tegen een „bijna complete” collectie.

Het bijwerken is 't makkelijkst met inkt, anders ook pastil of waterverf. En om deze praktische raad met eenige te vermeerderen:

Gebruik potlooden merk: „KOH-I-NOOR” BB of B, tegenwoordig overal verkrijgbaar en buitengewoon duurzaam. Ook vlekken zij veel minder, maar glanzender. Neem verder een schetsboekje in flink zakformaat met papier van goede kwaliteit. (Er zijn uitmuntende Engelsche boekjes van 15 à 30 cent).

Begin met iets eenvoudigs, b. v. in den winter: knoppen en takken van boomen en hunne habitus. Ik weet bij ondervinding hoe dat aanleert en 't is een prettige studie op de koop toe.

Vergelijk dan eens de gezellige teekenuurtjes met de omslachtige, agiteerende methoden van verzamelen! Ge wint tijd genoeg om uw schetsjes uit te werken, en bovendien uw dagboek bij te houden, waarin ge de voornaamste indrukken en vondsten, die de natuur u geeft, tracht weer te geven. Als hulpmiddel kunt ge op de excursies al aan teekeningen in potlood maken op de nietbeteekende zijden van het schetsboek. Een en ander is nuttiger dan men oppervlakkig denkt. Om eens een paar hoofdpunten te noemen. Teekenen bevordert ons schoonheidsgevoel; het houden van een dagboek sluit in een streven naar nauwkeurigheid van uitdrukking, etc.

En wat een heerlijke herinneringen! De merkwaardigste kunt gij ter mededeeling, en gemakkelijk uitwisschen.

Daarom, jonge krachtige natuurliefhebbers, die u, al is 't maar weinige uren, wilt oprisschen in *De Levende Natuur*, leg geen verzamelingen aan. Mijn raad is: teekenen en beschrijf. Dwaal ik hierin, dan zal ik blij zijn, mijnerzijds dezelfde hulp te ontvangen als welke ik hierbij alle natuurvrienden aanbiedt.

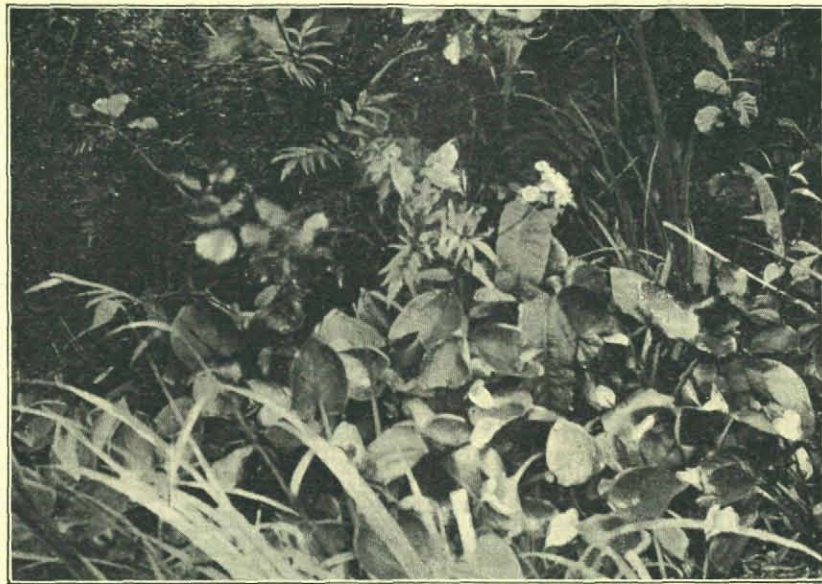
Delft, November 1901.

P. VERHAGEN LZ.

Calla palustris.

Bijgaande fotografie vertoont een groepje slangenwortels uit de plassen van Kortenhoef. Het ziet er zeer aantrekkelijk uit en in gedachte zie ik menig lezer of lezeres al water-tanden en hunkeren naar zoo'n plekje. Op 't oogenblik zijn er nog slangenwortels genoeg, maar wij hebben toch al twee plaatsen waar ze geheel en al uitgerooid zijn en dat spijt ons geducht. Laat toch iedereen bedenken dat het een

schande is nergens een enig exemplaar mee te nemen. Het is tegenwoordig zoo gemakkelijk overal te komen, dat het aanleggen van verzamelingen van doode planten best vervangen kan worden door het aanleggen van een register van groeiplaatsen, zoo mogelijk voorzien van schetssteekeningen. In plaats van het doorbladeren van een muf her-

Slangenwortel in de Kortenhoefsche plasser.
Fotografie van den heer VAN DER PLASSCHE.

barium treedt dan de wandeling door een rijke streek, die op deze manier niets van zijn rijkdommen verliest. Maar als de groene beginnertjes zoo blijven uitrukken en uitroeien, blijft er voor de serieuze werker ten slotte niets over. Ontziet de planten en ontwortel zonder dringende noodzakelijkheid geen enkele, die nu niet algemeen voorkomt.

T.

Een Zeemuis.

Uw tijdschrift is in onzen huiselijken kring altijd eene welkome verschijning. Met belangstelling volgen wij de vele belangwekkende mededeelingen, daarin over dieren en planten gedaan. Vooral de vragen en antwoorden aan het eind trekken zeer onze aandacht, omdat ook leeken daardoor aangemoedigd worden hunne waarnemingen mede te deelen. Ik hoop, dat het volgende u belangrijk genoeg voorkomt, om het een plaats in deze rubriek te gunnen.

Mijn dochtertje vond gisteren aan het strand, onder aangespoeld hout, een vreemd voorwerp, dat bij aanraking bleek zich te kunnen bewegen en een dier te zijn. In een zakdoek bracht zij het naar huis, waar het voorloopig op het zand in ons rupsenhuis werd neergelegd. Toen ik thuis kwam, kwam mij deze verblijfplaats wat droog voor en vulde ik een bak met zand en zeewater, waarin het dier zich meer in zijn element scheen te voelen. Het dier is ongeveer 17 cM. lang en heeft een langwerpige gedaante met vrij breed rug. De huid is week en leerachtig, van boven grauw, de kleur van nat zand, van onderen lichter, meer de kleur van een aardworm. Aan beide zijden is langs het lichaam een rij pooten, ik telde er 27, gelijkende op de vleezige pooten van eene rups, doch ieder voorzien van een bos zwarte, stijve, scherpe haren, met roodbruinen glans. Bovendien is het lichaam omzoomd door roodglanzende haren, benevens twee rijen zwarte, scherpe haren in bosjes geplant. De buikzijde is gegroefd en geribd als een aardworm. Aan het meest spitse uiteinde (ik weet niet of het de kop of de staart is) hangt een doorschijnende, glibberige massa, van structuur als het lichaam van een zeekwal. Toen ik het gisteren aanraakte, spoot het daar uit eene opening een straal zwart vocht ongeveer 1 dM. ver uit. Van tijd tot tijd beweegt het lichaam zich als voor ademhaling en vloeit water uit eene opening in den rug. Tot zoover mijne waarneming over het dier. Daar ik morgen met de kinderen het Aquarium ga bezoeken, zal ik het dier in een blik met nat zand meenemen en aan het Aquarium ter plaatsing aan-

bieden. Misschien kan ik daar tevens er achter komen, welk dier wij gevonden hebben. In het boekje: Gids langs het Strand, van Dr. Winkler, vond ik er niets van, doch in een Engelsch, populair geschreven boekje van Arabella B. Buckley, getiteld: Life and her children, vond ik een afbeelding, die er vele overeenkomst mee heeft, en de volgende beschrijving van de „sea-mouse” (Aphrodite aculeata), die in hoofdtrekken op het dier past:

„But if the Nereis is beautiful and terrible how much more so is the marvellous sea-mouse, which we sometimes see thrown up on the shore, while small ones may be found by turning up stones on the sand. No one would believe at first sight that this creature is a worm, covered as it is with broad scales and bristling with tufts of hair. Yet if you lift the scales and brush aside a thick coating of felt which covers the body, or if you look underneath the creature as it crawls along, you will be able to distinguish the rings, and also to see that the tufts of hair spring each from a separate ring like the hairs of the earthworm.

The broad scales are a curious breathing arrangement peculiar to the sea-mouse, for when they are lifted the thick coating of felt is filled with water which in this way flows all over the outside of the body; and when they are shut they force it out again, making room for a fresh supply of water to pour in when they rise. In this way the whole body of the animal is bathed in water, out of which the oxygen can be taken through the delicate skin.

But it is above all the tufts of hair which are beautiful and wonderful — beautiful because each bristle, being marked with the finest possible scratches, reflects light of all the colours of the rainbow — crimson, scarlet, orange, yellow, green, blue and lilac — according to the angle at which the light falls upon it, so that the creature looks as if it carried a forest of prisms upon its back. Wonderful, because each of these hairs is a sharp lance, by which the worm can protect itself from attack. Such a creature as this deserves indeed to be called the king of worms, being at the same time so beautiful and so formidably armed. He lives in deep water, and is only to be found when thrown on shore, where he is very helpless, though in his own element he is a dangerous neighbour, as he feeds greedily upon all living animals, not sparing even his own brothers when they are weaker than himself. He is a timid creature, hiding under stones and in dark corners and shunning the light of day which gives him all his beauty, yet we must acknowledge, in bidding adieu to the worm-tribe, that none of them can compare, either in delicacy of structure or in their weapons of attack and defence, with the little sea-mouse, or, as he is often called, the „porcupine of the ocean.”

De schubben, waarvan hier sprake is, heb ik niet kunnen vinden, evenmin als die wonderlijke manier van ademen. Ook schijnt mij de beschrijving van de kleuren, door de reflectie van het licht, wel wat overdreven mooi! Overigens zou ik echter wel geneigd zijn volgens bovenstaande beschrijving onzen gevangene den naam van zeemuis te geven.

1 October 1899.

De oppasser in het Aquarium deelde mij mee, dat het dier inderdaad een zeemuis is, hetgeen ook bevestigd werd door de teekening aldaar vóór het bassin, waarin reeds een exemplaar aanwezig was. De oppasser meende, dat het dier gewond was en dat het zwarte vocht daarvan afkomstig was. In het water waren de kleuren veel mooier dan op het drooge.

Menniste Zusjes.

1. In welke provinciën van Nederland zijn onder bovenstaanden naam Saxifraga soorten bekend en welke soorten zijn dat?

2. Wanneer en in welke boeken worden zij zoo genoemd?

3. Is ook nog na te gaan, waardoor die plantjes aan dien naam gekomen zijn? T.

Kuifmees en Blauwborstje.

Maandag jl. vond ik bij Borger het nest van een kuifmees met eieren, hoeveel kon ik niet zien, daar ze nogal diep in een hol berkestammetje lagen, in elk geval een echt meezengetal. Alberda geeft Drente nog niet op als provincie, waarin ze broedende zijn waargenomen. De beide oude vogels heb ik gezien, 't wijfje zat te broeden. Duijzend kreeg een roodgesterd blauwborstje (levend) in deze provincie gevangen. FERD. LIEFTINCK.

Partisane.

Partisanen komen hier nogh in 't wild, nogh gekweekt voor. Mooie exemplaren zijn er echter van te zien in..... tuighuizen en musea.

Een partisaan (Duitsch Partisane) is namelijk een strijdwapen, en wel evenals de hellebaard een compositie van lans en strijdbijl.

Boeken waarin partisanen zijn afgebeeld bestaan er genoeg o.a. „Franz Sales Meyer's Handbuch der Ornamentik” (Leipzig E. A. Seemann). A. L.

G. H. N. te W. — Die rietstengel is inderdaad merkwaardig vervlochten. Toch geloof ik niet, dat hier dieren aan 't werk zijn geweest, maar wel, dat in den top een groei-belemmering heeft plaats gehad, zoodat bij de strekking de bladeren met de punten zijn blijven samenhangen. Een boek, waarmee u de Nederlandsche insecten zoudt kunnen determineeren bestaat niet, daar zouden twintig dikke boeken voor noodig zijn, maar ik denk dat u wel uitstekend uw doel kunt bereiken met Oudemans' Nederlandsche Insecten. ('s Gravehage Nijhoff pl.m. /10,—). Dat diertje op de elzen is een wantsje, maar ik kan zoo op een afstand niet zeggen welk, en de poppen zijn die van een klein motje en wel een Coleophora soort. T.

R. S. te S. — Uw viooltjes zijn gewone driekleurige viooltjes; doorgroeiën van rozen komt zeer vaak voor en is bij herhaling in ons Tijdschrift vermeld. T.

Mej. S. v. C. te Z. Uw rogge- en dolik aar zijn werkelijk flink groot, maar ik heb ze nog wel grooter gezien. Van dolik en zijn verwant raygras kunt u een heele collectie aanleggen van lange en korte, dikke en dunne, rechte en gedraaide, onvertakte en vertakte aren. 't Zijn zeer variabele grassen. T.

Wie heeft me die jasmijn gestuurd? Was 't om te laten zien dat aan de eene tak de bloemen normaal waren, terwijl aan de andere alle meeldraden bladvormig geworden zijn? T.

T. te H. Een ander is u al voor geweest, maar bijvoegsels zijn ook welkom. T.

G. D. R. te H. De labiaat is werkelijk *Salvia verticillata* en de veldsla soort houd ik voor *V. auricula*. De gele vlinderbloem met de spitse trossen is *Melilotus officinalis* en die met de ronde gele bloemhoofdjes is *Trifolium procumbens* L. var. a. majus. T.

M. te A. U zult nu zeker al wel meer dubbele boterbloemen gevonden hebben? T.

A. G. te B. en I. D. te B. Die vergroeiingen aan pensees komen veel voor en zijn vooral dit jaar bijzonder talrijk. Het komt er op neer dat enkele meeldraden in bladeren veranderen. Bij zwanebloemen heb ik het onlangs ook veel gezien. T.

A. A. C. v. d. H., te 's G. Uw planten zijn Blauwe Bremraap (*Orobancha coerulea*) en Steenthijm (*Calamintha acinos*). H.

M. v. d. S. te R. — Het Coneferentakje, dat u ons zondt is *Thuja Occidentalis*, de bekende Thuja of Levensboom, het andere is een twijgje van *Tradescantia crassula*. Dit plantje komt wel in bloei, maar heeft niet zulke mooie bloemen als zijn bekende verwant *Tradescantia virginica*. T.

Mevr. C. te D. — Het doosje kwam ineengedrukt aan, de rups was verdwenen en de pop verpletterd. Hij was echter nog wel te herkennen en wel als van de merkwaardige *Psyche unicolor*. Hij had zich een huisje gebouwd van stukjes eikenblad en verdroogde stengelstjes. T.

H. R. — De geleachtige lichaampjes, zoo groot als speldeknoopen in uw terrarium, ware stellig wel slakken-eitjes. T.

Loupen.

Ik ben nog eens weer naar Merkelbach gekuierd met een paar aanvragen om goede en goedkoope vergrootglazen en heb er onderzocht en voor den prijs zeer goed bevonden van f 0.50; f 1.—; f 3.—; f 5.50; f 6.— en f 7.50. Ze worden toegezonden tegen rembours of postwissel. T.